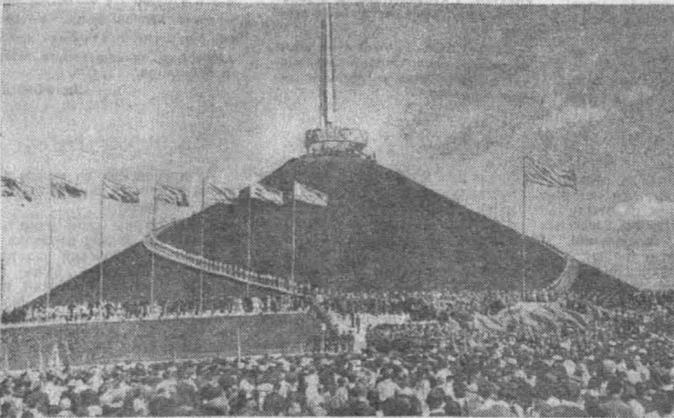

Дзіцячая і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 53 (2413)
8 ліпеня 1969 г.
Аўторак
Ціна 4 коп.

ОРГАН МІНІСТРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

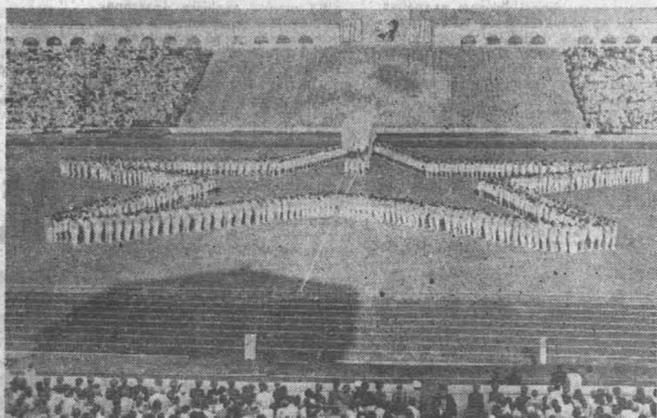
БЕЛАРУСЬ У ГЭТЫЯ ДНІ

Ля Кургана славы пад Мінскам.

Праз некалькі мінут на месцы спалення фашыстамі вёскі Хатынь запалае Вечны агонь народнай памяці.

На зялёным полі мінскага стадыёна «Дынама» Фота М. МІХАЙЛАВА, Ул. ЛУПЕРКІ, П. НАВАТАРАВА, (БЕЛТА).

НАРОД-ЗМАГАР, НАРОД-БУДАЎНІК

УРАЧЫСТЫ СХОД У ПАЛАЦЫ СПОРТУ, ПРЫСВЕЧАНЫ 25-Й ГАДАВІНЕ ВІЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ АД ФАШЫСЦКІХ АКУПАНТАЎ

У святачым уранні глядзельная зала Мінскага Палаца спорту. У глыбіні сцэны барэльеф У. І. Леніна. Злева — даты юбілею вызвалення рэспублікі, макеты ордэнаў, якімі ўзнагароджана Савецкая Беларусь за ратныя подзвігі і доблесную працу беларускага народа.

У прэзідыуме займаюць месцы таварышы П. М. Машэраў, Ц. Я. Кісялёў, У. Е. Лабанок, І. М. Макараў, Ф. Міцкевіч, С. А. Шлатовіч, І. Я. Палікоў, С. О. Прытыцкі, А. А. Смірноў, Ф. А. Сурганав, М. Н. Полазаў, Г. М. Жабіцкі, кіраўні дэлегацыі Міністэрства абароны СССР генерал-палкоўнік А. С. Бурдзейны, былы начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання ў гады вайны і першы сакратар ЦК КП(б) Б. П. К. Панамарэнка, праслаўлены палкаводца Савецкай Арміі і кіраўні партызанскага руху ў Беларусі, Герой Савецкага Саюза і Герой Сацыялістычнай Працы, вучоны, дзеячы культуры. Адрываючы сход, П. М. Машэраў гаворыць:

— Дарагія таварышы! Сябры! Адносна нядаўна наша рэспубліка шырока і ўрачыста адзначала сваё вялікае і светлае свята — слаўнае 50-годдзе Беларускай ССР і Кампартыі Беларусі. Сёння зноў на зямлі беларускай праходзіць усенародны святачынны ўрачыстасці.

Працоўныя рэспублікі з вялікім патрыятычным уздымам адзначаюць 25-годдзе вызвалення Савецкай Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў. Гэтай значнаважнейшай і хвалючай падзеі прысвечаны і наш урачысты сход. Дазвольце дзяціво адкрыты.

Гучаць Дзяржаўныя гімны Савецкага Саюза і Беларускай ССР.

Бурнымі апладысмантамі сустракаюць прысутныя прапанова П. М. Машэрава абраць ганаровы прэзідыум сходу ў складзе Палітбюро Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

— Таварышы! Праходзіць гады і дзесяцігоддзі, — працягвае П. М. Машэраў, — маладзёнец стары і растуць новыя гарады, змяняюцца аблічча нашага цудоўнага краю, на змену ветэранам прыходзіць моладзь. Але не сціраецца ў памяці, не змяняецца ў сэрцах працоўных Беларусі бясспраўная апагея Вялікай Айчыннай вайны. Пра подзвігі ратных і працоўных, пра доблесць на фронце і ў тыле пастаянна нагадаюць нам авіяны славы пераносіць чырвоныя сцягі — гэтыя сімвалы мужнасці і самааданасці савецкіх людзей. Іх пераможны вобраз і ідэалы, сваёй роднай ланіцы партыі.

П. М. Машэраў просіць унесці ў агулы сядзі Беларускай ССР, Мінскай вобласці і горада Мінска, баяныя сцягі вояцкіх часцей, што прымалі ўдзел у вызваленні Беларусі, сцягі партызанскіх атрадаў, брыгад і атрадаў.

Гучыць урачыстая музыка. Славуціны людзі рэспублікі, прадстаўнікі вояцкіх часцей ўносяць сцягі, усе ўстаюць. Сцягаюцца і іх асістэнты ўзнамоўца на сядзі і ўстаўляюць сцягі.

— У дні цяжкіх выпрабаванняў і вялікіх урачыстасцей, — гаворыць далей П. М. Машэраў, — мы адчуваем локаць саброў, з якімі заўсёды ішлі і ідзем у адным страі. Усім нам прыносіць вялікую радасць, што ў гэтай зале сядраць знаходзіцца дарагія госці Беларускай рэспублікі і яе сталіцы — горада Мінска.

Дазвольце ад імя Цэнтральнага Камітэта і ўрада рэспублікі, ад імя ўсяго беларускага народа сардэчна вітаць дэлегацыю Міністэрства абароны СССР на чале з Героем Савецкага Саюза, ганаровым грамадзянінам горада Мінска, генерал-палкоўнікам Аляксеем Сямёнавічам Бурдзейным, дэлегацыю вояцкіх часцей і атрадаў, удасноўных ганаровай назвы «Мінскія» і іншых гарадоў Беларусі.

У гэтую ўрачыстую гадзіну наш народ ад усёй душы вітае загартаваных у баях ветэранаў мінулых бівяў, якія прынеслі радасць вызвалення Савецкай Беларусі. Мы далучаем да прывітанняў народа свае гарачыя віншаванні са святам.

Далей П. М. Машэраў гаворыць пра гераізм і патрыятызм савецкага народа на фронце і ў тыле ворага. Ён вітае партызан і падпольшчыкаў Беларусі, арганізатараў партызанскага руху, слаўныя рабочыя класы і калгаснае сялянства, народную інтэлігенцыю, усіх працоўных, воінаў ЧВВА і вшчыю іх са святам.

Вітае за Беларусь, працягвае, прамоўца, які і наступныя гады з ворагам, з якімі працягваюць бліскучы перамож савецкай зброі пад Масквой, Сталінградом, Ленінградом, Севастопалем. Адавай. Старынацы і мужнасць савецкіх воінаў, якія загартаваліся ў гэтых баях, палкаводчы талент нашых генералаў правяліся ў беларускі наступальнай аперацыі з асаблівым блысам. У выніку магутнага націску трох Беларускіх і Першага Прыбалтыйскага

франтоў рэспубліка была імкліва вызвалена ад акупантаў. Гэтай цудоўнай перамогаю наблізіла гадзіну канчатковага разгрому гітлераўскіх полчышчаў.

П. М. Машэраў расказвае пра гераічны бая ў Беларусі ў пачатковы перыяд вайны. Першыя баі з усёй відавочнасцю паказалі, што менавіта на савецка-германскім фронце, зброй і мужнасцю савецкіх людзей вырашчана бая зыход другой сусветнай вайны. Далей працягваюць пра бліскучыя аперацыі Савецкай Арміі, слаўнае палкаводца майстэрства маршалаў і генералаў, стойнасць і сады, сэрца і афіцэраў. Менавіта наша армія, працягвае ён, аказалася адзінай здольнай выканаць вялікую вызваленчую місію, выратаваць цывілізацыю ад цёмных сіл фашызму.

У суровых ваяцкіх выпрабаваннях, адназначна прамоўца, па усёй велічы і сіле правяліся магутныя палітычны, маральны і знамяніны патэнцыялы савецкага грамадства, перавагі сацыялістычнага грамадскага і дзяржаўнага ладу.

П. М. Машэраў гаворыць пра усенароднае супраціўленне гітлераўскім захопнікам, магутны партызанскі рух на акупаванай тэрыторыі. Душой і арганізатарам усенароднай барацьбы з фашызмам была наша родная Камуністычная партыя.

Далей прамоўца адзначае высокі патрыятызм, самааданую працу савецкага народа, які здолеў заваяваць раны вайны і дабіцца вялікай перамогі ў знамянітым, навукова-тэхнічным і культурным развіцці.

П. М. Машэраў у заключэнне гаворыць пра вялікі працоўны і палітычны ўдзел, выкаваны падрыхтоўка да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. Невычэрпная народная ініцыятыва і энергія, талент і вопыт мільянаў накіраваны на паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, усмагернае павышэнне прадукцыйнасці працы, лепшае выкарыстанне вытворчых магутнасцей, усіх нашых найбагацейшых рэзерваў.

Сваю прамова П. М. Машэраў заканчвае здаравіцкім і ганарым Камуністычнай партыі і націцеля і арганізатарам усіх нашых перамож.

Выступае кіраўні дэлегацыі Міністэрства абароны СССР Герой Савецкага Саюза, генерал-палкоўнік А. С. Бурдзейны.

— Сёння беларускі народ, Савецкая Армія, увесь савецкі народ адзначаюць 25-ю гадавіну вызвалення рэспублікі ад фашысцкіх захопнікаў і разам з гэтым найвялікшую перамогу Савецкай Арміі над нямецкай арміяй.

Далей прамоўца расказвае пра беларускую наступальную аперацыю, пра гераічныя подзвігі савецкіх воінаў і партызан Беларусі.

— Шчаслівым і радасным жыццём жыве народ Беларускага краю, авянага рамантычнай гістарычных падзей, рэвалюцыйных бівяў, ратных і працоўнай доблесцю, — сказаў удзельнік вызвалення Беларусі, кавалер ордэна Славы трох ступеняў, старшыня запаса І. С. Шмеля. — Паглядзіце на нашу сённяшнюю Беларусь. На яе зямлі вырастаў завод-гігант. Пад нашым мірным небам красуюць калгасныя палі. Шырока раскінуліся новыя, прыгожыя гарады.

Выступае былы начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання ў гады вайны і першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. К. Панамарэнка. Ён расказвае аб усенароднай партызанскай вайне на акупаванай тэрыторыі. Ужо з першых дзён акупацыі Беларусі пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый пачаў народна-ваенны партызанскі рух. Народныя мужычкі не давалі ворагу спакою ні днём, ні ўначы. Зямля гарала пад нагамі фашыстаў.

Ад імя былых партызан і падпольшчыкаў выступаў Герой Савецкага Саюза У. А. Параневіч. Ён гаварыў аб слаўных подзвігах беларускага народа, яго вялікім укладзе ў разгром акупантаў.

— Нас, партызан, — сказаў прамоўца, — не пахадзілі ніякія ніжасці і нястачы. Народныя мужычкі напаслі ўдары на ворагу днём і ноччу, у летнюю спеку і зімовую сцюжу. Партызаны часам без сну і аддзячкі рабілі дзікія пераходы, а потым імкліва атакавалі варажыя гарнізоны і перамагалі. Што надавала нам сілу і энергію, што рабіла нас мужымі і бязстрашымі? Калі задумаецеся над гэтым, дзікі зноў вяртаецеся ў думках да роднай Камуністычнай партыі. Так, гэты яна выхавала і загартавала байцоў, гэты яе заклік узнімаў наш бацьра дуж, рабіў нас непахіснымі, упэўненымі ў перамозе над ворагам. Мы ішлі ў бой з ворагамі: «За Гадзіну, за перамогу!».

Старшыня дэлегацыі, С. О. Прытыцкі паведамае, што на ўрачысты сход з прывітаннем прыйшлі прадстаўнікі гераічнага рабочага класа, калгаснага сялянства, слаўнай інтэлігенцыі рэспублікі. У залу пад гукі ўрачыстага маршу ўваходзіць шахцёр і нафтавік, будаўнік і чыгуначнік, тэжыглышчыкі і калгаснікі, прадстаўнікі інтэлігенцыі.

Выступае слесар-ляляльшчык Мінскага ордэна Леніна трактарнага заводу Я. І. Клімушка.

— Сэрца кожнага жыхара нашай гераічнай працавітай рэспублікі, гаворыць ён, напаяна сёння вялікай радасцю, калі бачыш, колькі цудоўных перамож прынеслі апошнія дваццаць пяць гадоў на беларускую зямлю.

Справай гонару і сумлення, гаворыць ён, мы, рабочыя, лічым сёння дзятэрміновае выкананне пачыноку. Уся Беларусь стаіць на працоўнай вахце ў гонар 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна.

Выступае дыярыка калгаса «Беларусь» Добрушскага раёна Н. І. Маёрава.

— Мы, працоўныя іна, — разам з рабочымі класам вызнаваем сёння словы самай шырокай пэдагігі за вызвалення Беларусі ад фашысцкай навалы найб роднай Савецкай Арміі, нам, слаўным воінам і партызанам.

Ваш гістарычны подзвіг, подзвіг усёга савецкага народа ў вайне з фашызмам даў нам свабоду, шчасце вырошчваць хлеб, гадаваць сваіх дзяцей, будаваць новае жыццё. За наша вызваленне бы ішлі на смертную небяспеку, не шадуючы ні крывы, ні жыцця.

Тав. Маёрава гаворыць аб вялікіх ператварэннях у беларускую вёску за пасляваенныя гады.

— Ад імя народнай інтэлігенцыі рэспублікі, — сказаў удзельнік вызвалення Мінска, член-карэспандэнт АН БССР, доктар філасофскіх навук, прафесар І. М. Лучычын, — сардэчна вітаючы ўрачысты сход са слаўным святам вызвалення Беларускай ССР і яе сталіцы Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў!

Дваццаць пяць гадоў адышлі ў мінулае, але непаганяная памяць зноў вяртае нас у складзены дні 1944 года. Мне вельмі шчасце ў складзе 31-й арміі пад камандаваннем генерал-палкоўніка Галагова ўдзельнічаць у вызваленні Мінска. Перад намі ўсталі руіны, зарэзанна палымом і павітыя чорным дымам палажы.

Тав. Лучычын гаворыць аб гадах шчырна стваральнай працы, аб вялікай аднаўленчай рабоце ў рэспубліцы. Ён расказвае далей аб поспехах беларускай навуцы.

С. О. Прытыцкі гаворыць здаравіцкім і ганарым рабочага класа, калгаснага сялянства, народнай інтэлігенцыі Савецкай Беларусі. У зале бурны апладысменты. Старшыня сходу абвясціў, што ўдзельніку ўрачыстага сходу прышлі віталь прадстаўнікі камсамольцаў і моладзі Мінска. У залу ўваходзіць юнак і дзяўчатка. Ад імя камсамольцаў і моладзі рэспублікі яны заявляюць, што не згадзіліся славя сваіх бацькоў і матак, старэйшых братоў і сястры, з гонарам пайсці ў вясцеўку іх бацькоў і працоўных падлягцаў.

Выступае камандуючы ваяцкай аргурі, Герой Савецкага Саюза генерал-палкоўнік І. М. Траціцкі. Ад імя Ваеннага савета і асабова саставу вояцк Чырванасцяжнай Беларускай ваяцкай аргурі ён гаварыць аб пераможна ўдзельніку сходу і увесь беларускі народ з вялікім і радасным святам — 25-годдзем вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў!

Далей тав. Траціцкі гаворыць, што асабовы састав Чырванасцяжнай Беларускай ваяцкай аргурі, знаходзячыся на галоўным аперацыйным напрамку супраць асноўнай ваяцкай групіроўкі імперыялістычных блокаў, робіць усё для таго, каб надзеяна і трымаваць забеспячыць мір і бясспеку захаднікі ружоўку Савецкага Саюза.

Бурнымі апладысмантамі сустракаюць удзельнікі сходу прапанова пасады прывітаньне пачалася ў Мінску. На плошчы Пераможі сабраліся прадстаўнікі працоўных усіх раёнаў сталіцы, партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый рэспублікі, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны.

З кароткай прамавай да прысутных звяртаецца першы намеснік Старшыні Савета Мініст-

— Дарагія таварышы! Усім, што любіць і чым ганарыцца беларускі народ, ён абавязан слаўнай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, савецкаму сацыялістычнаму ладу, непарушнай дружбе народаў нашай вялікай Радзімы.

Воск чапу ў гэтыя радасныя, урачыстыя дні сэрцы працоўных нашай рэспублікі напоўнены шырай, глыбокай удзячнасцю найбольш партыі, не Цэнтральнаму Камітэту Савецкаму ўраду, усім народам Савецкага Саюза за усё тое, што яны рабілі для вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і яе росквіту ў пасляваенныя гады.

Урачысты сход прадстаўнікоў працоўных горада Мінска і абласцей рэспублікі ў удзельні дэлегацыі частай Савецкай Арміі і ветэранаў вайны, прысвечаны 25-й гадавіне вызвалення Беларусі, аб'яўляецца закрытым.

Аркестр выконвае Гімн СССР і БССР. У заключэнне адыўся вялікі канцэрт.

СІВІЯ курганы ў народных паданнях авяны славы. Перадаючы з усёна ў усёна сказ аб тым або іншым кургане, людзі стагоддзям захоўваюць яго славу. Змяняюцца пакаленні, а слава кургана жыве вечно, жыве з народам.

...21-ы кіламетр Маскоўскай шашы. Тут воляй народнай узняўся ў вышыню рукатворны Курган славы, узведзены ў гонар Савецкай Арміі, якая вызваліла ў 1944 годзе Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Курган славы ўзведзены на праекце аўтарскага калектыву — народнага мастака БССР А. Бембеля, архітэктара А. Стахавіча і інжынера В. Лапцэвіча. У суботу, 5 ліпеня, да Кургана славы наіраваўся чарод аўтамашын з прадстаўнікамі працоўных усіх раёнаў Беларускай сталіцы, а таксама суседніх Мінскага, Барысаўскага, Смалявіцкага і іншых раёнаў і гарадоў рэспублікі.

На ўрачыстасці, прысвечанай адкрыццю Кургана вечнай славы, прыбылі таварышы П. М. Машэраў, Ц. Я. Кісялёў, У. Е. Лабанок, І. М. Макараў, У. Ф. Міцкевіч, С. А. Шлатовіч, І. Я. Палікоў, С. О. Прытыцкі, А. А. Смірноў, Ф. А. Сурганав, М. Н. Полазаў, Г. М. Жабіцкі, намеснік Старшыні Цэнтральнага штаба Вярхоўнага Савета БССР І. Ф. Клімаў, намеснік Старшыні Савета Міністэрства БССР А. І. Золуў, С. Г. Кішчэнкі, Р. Я. Кісялёў, У. М. Камінін, П. Я. Кухарэў, намандуючы войскамі Чырванасцяжнай Беларускай ваяцкай аргурі генерал-палкоўнік І. М. Траціцкі, член Ваеннага савета — начальнік Палітупраўлення ЧВВА генерал-палкоўнік У. А. Грэкаў, кіраўнік дэлега-

цыі Міністэрства абароны СССР генерал-палкоўнік А. С. Бурдзейны, былы начальнік штаба партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання, першы сакратар ЦК КП(б) Б. П. К. Панамарэнка, члены дэлегацыі, прыбыўшыя ў Мінск на святаванне, шматлікія госці.

Рэспрадуктары разносяць над прасторамі мелодыю песні «Свяшчэнная вайна». Фанфарысты іграюць сігнал: «Слухайце ўсе!». Кароткім уступным словам мільяны, прысвечаны адкрыццю Кургана славы, адкрывае першы сакратар Мінскага абкома КПБ І. Я. Палікоў.

На мітынг з прамавай выступілі прадстаўнікі дэлегацыі Міністэрства абароны СССР генерал-палкоўнік І. Ф. Клімаў, былы сакратар Мінскага падпольнага абкома КП(б) Беларусі, Герой Савецкага Саюза Р. Н. Мачульскі, член Ваеннага савета — начальнік Палітупраўлення ЧВВА генерал-палкоўнік У. А. Грэкаў, тэжыглы Мінскага камвольнага камбіната, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Я. П. Шалчын, Старшыня Савета Міністэрства БССР Ц. Я. Кісялёў.

Тав. Ц. Я. Кісялёў аб'яўляе Курган славы адкрытым. Ён перааровае чырвоную стужку. Выконваюць гімны Савецкага Саюза і Беларускай ССР. Трыміць артылерыйскі салют. Паловна спадае пакрыва з бранзавай пліты, на якой напісана:

«Курган славы ўзведзены ў гонар Савецкай Арміі, якая ў 1944 годзе сакаршальным ударам Першага, Другога, Трэцяга Беларускіх і Першага Прыбал-

тыйскага франтоў пры актыўным удзеле партызан разграміла буйнейшую групую гітлераўскіх войск і поўнасю вызваліла Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У ходзе беларускай наступальнай аперацыі савецкія войскі поўнасю знішчылі 17 і разграмілі 50 варажых дывізіяў. Зноў чуваць сігнал «Слухайце ўсе!» Перад Курганам славы ўрачыстым маршам праходзіць падраздзяленне войск ЧВВА.

Кіраўні партыі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі дэлегацыі, якія прыбылі ў Мінск на святаванне, услаўляюць да падножжа Кургана славы гірляндамі кветак, а затым, падымаюцца на вяршыню Кургана і аглядаюць увесь комплекс.

У час ускладнення гірляндаў і кветак над Курганам славы з'яўляюцца два самалёты з дзяржаўнымі флагамі СССР і БССР.

Мінчане і госці, якія прыбылі на адкрыццё Кургана славы, падымаюцца на яго вяршыню.

Гэтыя «людзкія» кветкі накіроўваюцца да падножжа Кургана. Неўзабаве з'яўляюцца сваё бязмежнае падзяку тым, хто 25 гадоў назад прынёс яму свабоду і шчасце. Ён славіць родную Савецкую Армію — ваяцкай абарону сацыялістычнай Айчыны, ушаноўвае паміць гераюў, якія аддалі сваё жыццё за народнае шчасце.

Курган славы адкрыт!

ПОДЗВІГ НЕ ЗГАСНЕ Ў ВЯКАХ

УРАЧЫСТАЕ АДКРЫЦЦЕ КУРГАНА СЛАВЫ

Урачыстае адкрыццё Кургана славы ў Мінску на святаванне, шматлікія госці.

Рэспрадуктары разносяць над прасторамі мелодыю песні «Свяшчэнная вайна». Фанфарысты іграюць сігнал: «Слухайце ўсе!». Кароткім уступным словам мільяны, прысвечаны адкрыццю Кургана славы, адкрывае першы сакратар Мінскага абкома КПБ І. Я. Палікоў.

На мітынг з прамавай выступілі прадстаўнікі дэлегацыі Міністэрства абароны СССР генерал-палкоўнік І. Ф. Клімаў, былы сакратар Мінскага падпольнага абкома КП(б) Беларусі, Герой Савецкага Саюза Р. Н. Мачульскі, член Ваеннага савета — начальнік Палітупраўлення ЧВВА генерал-палкоўнік У. А. Грэкаў, тэжыглы Мінскага камвольнага камбіната, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Я. П. Шалчын, Старшыня Савета Міністэрства БССР Ц. Я. Кісялёў.

Тав. Ц. Я. Кісялёў аб'яўляе Курган славы адкрытым. Ён перааровае чырвоную стужку. Выконваюць гімны Савецкага Саюза і Беларускай ССР. Трыміць артылерыйскі салют. Паловна спадае пакрыва з бранзавай пліты, на якой напісана:

«Курган славы ўзведзены ў гонар Савецкай Арміі, якая ў 1944 годзе сакаршальным ударам Першага, Другога, Трэцяга Беларускіх і Першага Прыбал-

тыйскага франтоў пры актыўным удзеле партызан разграміла буйнейшую групую гітлераўскіх войск і поўнасю вызваліла Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У ходзе беларускай наступальнай аперацыі савецкія войскі поўнасю знішчылі 17 і разграмілі 50 варажых дывізіяў. Зноў чуваць сігнал «Слухайце ўсе!» Перад Курганам славы ўрачыстым маршам праходзіць падраздзяленне войск ЧВВА.

Кіраўні партыі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі дэлегацыі, якія прыбылі ў Мінск на святаванне, услаўляюць да падножжа Кургана славы гірляндамі кветак, а затым, падымаюцца на вяршыню Кургана і аглядаюць увесь комплекс.

У час ускладнення гірляндаў і кветак над Курганам славы з'яўляюцца два самалёты з дзяржаўнымі флагамі СССР і БССР.

Мінчане і госці, якія прыбылі на адкрыццё Кургана славы, падымаюцца на яго вяршыню.

Гэтыя «людзкія» кветкі накіроўваюцца да падножжа Кургана. Неўзабаве з'яўляюцца сваё бязмежнае падзяку тым, хто 25 гадоў назад прынёс яму свабоду і шчасце. Ён славіць родную Савецкую Армію — ваяцкай абарону сацыялістычнай Айчыны, ушаноўвае паміць гераюў, якія аддалі сваё жыццё за народнае шчасце.

Курган славы адкрыт!

Курган славы адкрыт!

Курган славы адкрыт!

Курган славы адкрыт!

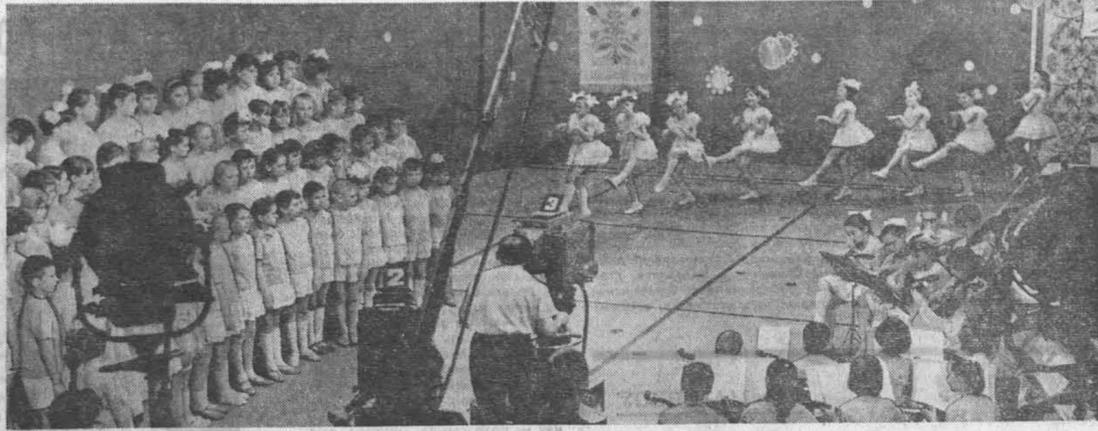
АНСАМБЛЬ «Зорачка»...
Гэтым калектыў 19 чэрвеня споўніўся год. А пачалося ўсё з невялікай «Іскры», з жадання кіраўнікоў арганізаваць такі ансамбль. Падарогі і кіраўнікі Мінскага Ілліяна пільнаў абышлі многа школ і дзіцячых садоў горада, праслухалі сотні дзяцей. Былі адабраны самыя таленавітыя, самыя музычныя...

Зараз у «Зорачцы» 450 дзяцей. Яны займаюцца ў трох гуртках: харэаграфічным, харавым і музычным. Есць і малодшыя падрыхтоўчыя групы, у якіх вучацца дзеці пяці-васьмі гадоў. Пасля года падрыхтоўкі найбольш здольных пераводзяць у ансамбль.

Спачатку ўсе гурткі працавалі паасобку. Аркестрам кіраваў І. Менакер, хорам — В. Марозава, харэаграфічным — Я. Трагубовіч і балетмайстар Л. Марчанка, канцэртмайстрамі былі — М. Гузюковіч, І. Фалалева і В. Кучар. Потым пачалі праводзіць зводныя рэпетыцыі ўсяго ансамбля. Складаная, карпатлівая работа!

І вось 6 чэрвеня адбыўся спрэвазачны канцэрт мастацкіх калектываў Мінскага Ілліяна пільнаў, які прызначыўся ўдзел ва Усебеларускім аглядзе юных талентаў, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. Журэ ўзнагародзіла ансамбль дыпламам І ступені.

Потым яшчэ адзін канцэрт, 19 чэрвеня. Увесь гэты канцэрт даваў ансамбль «Зорачка». У гэты дзень зала тэатра юнага гледача гасцілі адныцца свабоды перад дарослымі і маленькімі гледацкамі. «Зорачка» пачала канцэрт нумарам, які, як кажуць, вызначае аблічча ансамбля, — ваявальна-харэа-

«Зорачка» ў час выступлення на тэлебачанні.

Фота У. І. КРУКА.

АД ІСКРЫ ДА «ЗОРАЧКІ»

графічнай кампазіцый «Зорачка». Музыка да кампазіцыі напісаў беларускі кампазітар Мар'ян Наско, словы — Артур Вольскі.

Хор пад арганізацыю праспяваў некалькі песень: «Нас многа на шары зямны» Барыса Алксандрава, «Вялікім хлопчыкам» Міхаіла Ірданскага, «Беларускую народную песню «Сядзіць камар на дубочку» Гэтыя песні, праспяваныя ўзнісла, з натхненнем, добра паступалі галасамі, а таксама нямецкай народнай песня «Птушка», якую хор выканаў аналяга, легкась юных талентаў, з якой яны трымаліся на сцэне, аздажанаць і чыстыя тучыня ар-

кестра, малыўнічыя касцюмы, — усё гэта адразу скарыла слухачоў.

Яркая жывапрадаснасць «Беларускіх палюў», запал «Чардаша», уніслаць і лярэм «Белага танца» Дзмітрыя Шастаковіча, казанцы жывапіс рухаў рускіх «Матрошак» арганічна спалучаліся з дзіцячай непасрэднасцю.

Адным з лепшых нумароў праграмы была харэаграфічная кампазіцыя «Хлапчыны-Кібальчышы». Яе стварыў і выказаў Яўгенія Трагубовіч і Людміла Марчанка.

...Трымаюцца, усё больш нарастаючыя гукі. У паўзроку

сцяны Хлапчыны журботна перадаюць Кібальчышу (Саша Шацкіна) ішанку яго загінутага бацькі. Саша танцуе легка, пластычна і выразна. Горда і з пагардай глядзіць Кібальчыш на твар буржуаў, з высока ўзнятай галавой ідзе ён на смерць.

Хлапчыны помсцяцца за яго смерць. І вострыя са сцягам у руках — як увасабленне сілы і стойкасці, мужнасці і бесмерцця.

Цікавы фінал кампазіцыі. Розкія музычныя фразы раітам заціхаюць... На сцэне заставае скульптурная група: у цэнтры Кібальчыш, па баках два яго сябры. Міма іх праходзяць пя-

неры і ўрачыста салютуюць яму.

Харэаграфічная кампазіцыя «Хлапчыны-Кібальчышы» паказала, што ў ансамблі «Зорачка» вырашана такая складаная для танцавальных калектываў задача, як пастаўка сюжэтных танца.

Заключыўся канцэрт беларускім народным танцам «Козачка».

Змоўлілі апошнія гукі аркестра, і сцэну зноў заўважваюць дзеці. Уобуджаныя і радасныя, з яркімі кветкамі ў руках, самі нагадваючы вельмі прыгожы букет, яны спускаюцца ў залу, рассыпаюцца, дораць кветкі сваім мамам і татам, дядзюлкам і бабюлям...

Тры лепшыя нумары гэтага вялікага канцэрта «Зорачкі» будуць паказаны на заключным канцэрте фестывалю.

УСЯГО АДНО ЖЫЦЦЕ

[Заначніце. Пачатак на 3-й стар.]

СКАРАПАД. Пабегла. От дурніца, Дурніца! Дурніца! (Заснона). Што яны ўсе пашалелі, ці што? Святло гасне. Калі запальваецца зноў, на сцене кабінет Корбута.

Корбут сядзіць за сталам закрывіў твар рукамі. Навошта сядзіць так ужо даўно. Потым устае, некаторы час ходзіць з кутка ў кутка, зноў вяртаецца да стала, зноў сядзіць. Ад разказа тэлефоннага званка ўдзрыўвае, бяры трубку.

КОРБУТ. Слухаю. Корбут. Добры дзень... Вярнуўся... Так, увесь тыдзень быў там. Сёння раёншчы праехаў. Так, здаецца, пасляхова. Не, не... Нічога не здарылася... Я прыду, Таня, як толькі... Не, Таня... Пакуль не магу сустрэцца з табой... Бачыла мяне?... Пазаўра? Даруй. Так. Я сляхціў табе. Алё... Алё, Таня, алё!

Кладзе трубку. Потым ідзе да сейфа, вымае папку з дакументамі, наіскае кнопку. Уваходзіць каваяр.

Давайце Іванова.

Каваяр выходзіць. Вялікая пафа. Каваяр прыводзіць Іванова і выходзіць.

ІВАНОВ. Добры дзень, грамадзянін следчы. Паследні Іванов гатовы адказваць на вашыя пытанні.

КОРБУТ. Сядзіце... Значыцца ў Сібіры вы кіравалі хорам?

ІВАНОВ. Гэта так. Проста, каб улічыць куды-небудзь... Схавалі ад думак... ад...

КОРБУТ. Раней вучыліся музыцы?

ІВАНОВ. Ды не. Я больш па сляхціў...

Корбут уключае магнітафон. Гучыць нахворы Шпазна. Іванов уздыхаецца, але тут жа ўздзімае ў руцкі.

КОРБУТ. Успомнілі? Гэты нахворы вы калісьці вяралі. Прада, тады вы яшчэ не былі паліцэйшым. Былі ўзорным хлопчыкам. Вапнікі купілі вам ралль, «Бекер».

ІВАНОВ. Не было ў мяне бацькоў. Я... рос без бацькоў. У дзіцячым доме рос.

КОРБУТ. У дзіцячым доме?

ІВАНОВ. Ну...

КОРБУТ (включыў магнітафон, вымае з папки дакумент, чытае). «На ваш запіс паведамляем: па архіўных дадзеных сярэд выхаванцаў нашага дзіцячага дома, сярэдняй бы Іванов Пётр Сяргеевіч укаванага вамі года нараджэння. Вышэй указаны Іванов Пётр Сяргеевіч, у тысяча дзевяцісот саракашм гадзе быў прызваны ў армію і, як нам паведамілі, у канцы тысяча дзевяцісот сорок першага года прапуў без вестак на Заходнім фронце».

ІВАНОВ. Ну, вост бачыце. Усё правільна. Так што... Дарэмна вы злавіце мяне хочаце.

КОРБУТ. Школу вы скончылі ў тысяча дзевяцісот трыццаці васьмі гадзе?

ІВАНОВ. Точно. Потым быў вучнем слесаря...

КОРБУТ (паказвае фатаграфію). Вост ваш выпускны клас. Пакажыце, дзе вы.

ІВАНОВ. А мяне тут няма. Калі клас фатаграфавалі, завару ў Такую, ведаеце, агіну падвапіў...

КОРБУТ. Не Іванов Пётр Сяргеевіч — сапраўды — другі злева ў трэцім радзе.

Іванов маўчыць. Вялікая пафа.

І так, хто вы на самай справе? Ваша сапраўднае прозвішча, імя, па бацьку. Вы ўжо былі Сталарыкам, потым прызналіся, што Іванов. Хто вы на самай справе, Іванов? Я...

КОРБУТ. Ну, ну!

ІВАНОВ. Я Іванов Пётр Сяргеевіч. Пайду пад суд, гатовы несіці

чы. Дазвольце зрабіць... Заява ў мяне...

Корбут не адразу ківае галавой. Каваяр выходзіць.

Просьба.

КОРБУТ. Ну, ІВАНОВІЧ. Дазвольце мне здохнуць Івановым, Маці, сястра... Навошта вам гэта, каб Нікановіч. Вам жа ўсё адно.

КОРБУТ (ідзе да выхаду). Ідзе, Нікановіч.

Святло гасне. Калі запальваецца — перад намі той жа кабінет Корбута праз некалькі дзён. У кабінце каля акна Корбут. Яшчэ — Таня і Мар'яна Васільевна.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА (не адразу, ціха). Калі ласка, наліце вады.

Корбут падае ёй ішанку вады.

Няхай стаіць тут.

КОРБУТ. Мар'яна Васільевна, можа не трэба спаткання?

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Трэба, Павел Іванавіч.

ТАНЯ. Мама...

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Я хачу яго бачыць.

Корбут наіскае кнопку. Уваходзіць каваяр. Следзіць за выхадзіць.

Не зводзячы вачэй глядзячы на Нікановіча Таня і Мар'яна Васільевна.

Саша (Мар'яна Васільевна ўстае, падыходзіць да Нікановіча), Сімы. Зусім сімы. Ці ты гэта, Саша, ці ты?

НИКАНОВІЧ. Я, мама.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Так. Ты. (Яна пацягнулася да Нікановіча, той пайшоў да яе, але Мар'яна Васільевна адступіла). Не, Не...

НИКАНОВІЧ. Навошта ж ты... Навошта прышла?

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Як гэта ўсё? Ты гэта не хачеш? Цібе прымуслілі? Мучылі... Ты не вытрымаў і... Таму ты так? Цібе прымуслілі так, Саша? Так было... Ты не вытрымаў і... Таму... праўда?.. Таму?

НИКАНОВІЧ. Так. Мяне мучылі. Білі. Так. Але я... я бачыў... У лагер прыганялі ўсё новых і новых палонных. Палонных, якіх ужо ўзялі пад Масквой. Я пачаўся ў самага сабе, чаму так... Я... Я хачу жыць. Жыць хачу.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. І гэтым хочаш аправадзіцца?

НИКАНОВІЧ. Дык жа здараліся не я. Не я здараліся. Зусім іншы. Хлапчук. Сябчачане. Я толькі яго наследнік. Той іншы, хлапчук — здараліся. Пашкадаваў сабе. Таму што дзевяці гадзе ў дзень яго нараджэння вы шкадавалі яго. Вы вельмі яго шкадавалі. І ты больш за ўсё. І калі ён павінен быў памёрці, ён таксама пашкадаваў сябе.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Сузілі мяне. Мяне судзілі?

НИКАНОВІЧ. Я не судзіла. Я — факт. Гінулі сотні, тысячы. Больш. Кожны дзень. Кожную гадзіну. Хто заўважыў бы маю смерць сярэд тысяч, мільёнаў, смерці? Я здарэўся — і мяне не будзе! А я хачу жыць!

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Яны — не хачелі быць?

НИКАНОВІЧ. «Безажа» сябе. «Ты ў мяне адзіны». «Непаўторны». Твае словы? Я іх запамінуў. Помніць.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Я табе не гаварыла любіць цябе.

НИКАНОВІЧ. Тады была адна ціка — жыць. А жыць усё адно. Ведаю, я табе прыне вяртаю. Ні ты, ні тыя, што будуць мяне судзіць. І гэта — правіна, мяне судзіць. У дзевяці гадзе я хачу жыць. У сорак сем гадоў. (Пасля падыма, глядзіць на Таню). Вост вы, якая, мая сястра.

ТАНЯ. Пойдзем, мама. Пойдзем.

НИКАНОВІЧ (ідзе да выхаду, на парозе спыняецца). Мы — патаварылі. Хопіць.

У кабінет уваходзіць Корбут, следзіць каваяр, які тут жа выходзіць Нікановіча. Вялікая пафа.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Так. Таня. Пойдзем.

Разам з Таняй — выходзіць. Моўкі стаіць на адным месцы Корбут, святло гасне.

Корбут не адразу ківае галавой. Каваяр выходзіць.

Просьба.

КОРБУТ. Ну, ІВАНОВІЧ. Дазвольце мне здохнуць Івановым, Маці, сястра... Навошта вам гэта, каб Нікановіч. Вам жа ўсё адно.

КОРБУТ (ідзе да выхаду). Ідзе, Нікановіч.

Святло гасне. Калі запальваецца — перад намі той жа кабінет Корбута праз некалькі дзён. У кабінце каля акна Корбут. Яшчэ — Таня і Мар'яна Васільевна.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА (не адразу, ціха). Калі ласка, наліце вады.

Корбут падае ёй ішанку вады.

Няхай стаіць тут.

КОРБУТ. Мар'яна Васільевна, можа не трэба спаткання?

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Трэба, Павел Іванавіч.

ТАНЯ. Мама...

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Я хачу яго бачыць.

Корбут наіскае кнопку. Уваходзіць каваяр. Следзіць за выхадзіць.

Не зводзячы вачэй глядзячы на Нікановіча Таня і Мар'яна Васільевна.

Саша (Мар'яна Васільевна ўстае, падыходзіць да Нікановіча), Сімы. Зусім сімы. Ці ты гэта, Саша, ці ты?

НИКАНОВІЧ. Я, мама.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Так. Ты. (Яна пацягнулася да Нікановіча, той пайшоў да яе, але Мар'яна Васільевна адступіла). Не, Не...

НИКАНОВІЧ. Навошта ж ты... Навошта прышла?

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Як гэта ўсё? Ты гэта не хачеш? Цібе прымуслілі? Мучылі... Ты не вытрымаў і... Таму ты так? Цібе прымуслілі так, Саша? Так было... Ты не вытрымаў і... Таму... праўда?.. Таму?

НИКАНОВІЧ. Так. Мяне мучылі. Білі. Так. Але я... я бачыў... У лагер прыганялі ўсё новых і новых палонных. Палонных, якіх ужо ўзялі пад Масквой. Я пачаўся ў самага сабе, чаму так... Я... Я хачу жыць. Жыць хачу.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. І гэтым хочаш аправадзіцца?

НИКАНОВІЧ. Дык жа здараліся не я. Не я здараліся. Зусім іншы. Хлапчук. Сябчачане. Я толькі яго наследнік. Той іншы, хлапчук — здараліся. Пашкадаваў сабе. Таму што дзевяці гадзе ў дзень яго нараджэння вы шкадавалі яго. Вы вельмі яго шкадавалі. І ты больш за ўсё. І калі ён павінен быў памёрці, ён таксама пашкадаваў сябе.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Сузілі мяне. Мяне судзілі?

НИКАНОВІЧ. Я не судзіла. Я — факт. Гінулі сотні, тысячы. Больш. Кожны дзень. Кожную гадзіну. Хто заўважыў бы маю смерць сярэд тысяч, мільёнаў, смерці? Я здарэўся — і мяне не будзе! А я хачу жыць!

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Яны — не хачелі быць?

НИКАНОВІЧ. «Безажа» сябе. «Ты ў мяне адзіны». «Непаўторны». Твае словы? Я іх запамінуў. Помніць.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Я табе не гаварыла любіць цябе.

НИКАНОВІЧ. Тады была адна ціка — жыць. А жыць усё адно. Ведаю, я табе прыне вяртаю. Ні ты, ні тыя, што будуць мяне судзіць. І гэта — правіна, мяне судзіць. У дзевяці гадзе я хачу жыць. У сорак сем гадоў. (Пасля падыма, глядзіць на Таню). Вост вы, якая, мая сястра.

ТАНЯ. Пойдзем, мама. Пойдзем.

НИКАНОВІЧ (ідзе да выхаду, на парозе спыняецца). Мы — патаварылі. Хопіць.

У кабінет уваходзіць Корбут, следзіць каваяр, які тут жа выходзіць Нікановіча. Вялікая пафа.

МАР'ЯНА ВАСІЛЬЕВНА. Так. Таня. Пойдзем.

Разам з Таняй — выходзіць. Моўкі стаіць на адным месцы Корбут, святло гасне.

НА ПРЫПЦІ У РАЕНЕ МАЗЫРА.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ВЫДУМШЧЫК ЦАЦАК

Хто і калі з народных умельцаў-рэзбярроў упершыню стварыў гульнявую цацку і сувеніраў — ніхто не ведае. Многа вады сплыло з тых часоў з чорнай Цісы. На змену сапількам, дудачкам і драўляным дзіцячым сменікам прыйшоў незвычайна мастацтва драўляных сувенірных цацак Закарпацця. З адным з першых пачынальнікаў гэтага мастацтва я пазнаёміўся ў Ужгардзе.

Гаўрыла Булеца высокага росту, чырванатвары, махіны, нагадаў былі асілка з ікарыйскай казі. Таленавіты выдумшчык сувеніраў Булеца — ініцыятар стварэння фабрыкі сувенірных цацак у Ужгардзе. Яму дапамагалі Эмерык і Горнунг, знаўца закарпацкіх сувеніраў і цацак.

Спачатку не усё ішло гладка. Першая спроба арганізацыі малымых цацак і сувеніраў не прынесла поспеху, на які спадзіліся спачатку асарэнтмент сувеніраў быў не вельмі багаты — гульнявыя сменікі, сапількі, цыгарэтніцы, яшчэ адна-два рэчы — вост і усё.

Булеца і Горнунг узялі ў цэў

вучня, пазней — тогара, потым — мастака, знайшлі лямпозавічкі. Створана, нарэшце, першая фабрыка з дзевяці чалавек — фундамента будучай фабрыкі. А потым узнікла і фабрыка.

Цяпер цацкі сталі маёй прадзеі на ўсё жыццё — гаворыць Гаўрыла Булеца, творчы майстар Ужгардскай фабрыкі «Мастацтва прыжыцця». На фабрыцы працуе сто трыццаць чалавек. Попыт на цацкі расце з кожным днём.

Гаўрыла Булеца стваряе цацкі на самым розным тэмы. Вост драўляныя пільгаты, імя маці па бурнай раца, забавныя музыканты — гуцул з трамбай і гуцул з сапількай.

Вост цацкі дазваляюць г. д. динамічнасці. Вост малалета гуцулка па се курант, а вост гуцулка — па прадуку. Калісцік міль жмуруцу ў асобны жорнак, імя маці па бурнай раца, забавныя музыканты — гуцул з трамбай і гуцул з сапількай.

Старыя мастаі і сярня спартыўныя цацкі — лыжнік, імя сцяна з трамбай, дзюджына-дзюджына, шангіст, футбаліст і ішыя.

Леанід РАГАЧОЎСКІ (АДН).

КУЛЬТУРНАЕ ЖЫЦЦЕ

АФРЫКА: ПРАБЛЕМА БЛАКІТНАГА ЭКРАНА

НАСУСТРАЧ УСЕАФРЫКАНСКАМУ ФЕСТИВАЛЮ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

Калі Тананарыве, сталіца Мадэга, актуальна аксамітам трапічнай ночы, на гаюльных вуліцах ля агні магазіну збіраюцца натоўпы людзей. За шклом, сярэд бліскучых транспартаў і пахнуты па апошняй перыжскай модзе сукенак, гаспадары пакідаюць уключаныя тэлевізары, і проты люд збіраюцца сюды, каб дзедацца навіны, пабачыць спартыўныя куіраў, паслухаць любімыя песні ў выкананні папулярных спевакоў. На плошчу Незалежнасці выкочаюцца аўтобусы, у вокнах якіх таксама свецца блакітныя экраны. Відэа, гаспадары гэтых рэстаранаў на колах падлічылі, што выдаткі на дарогі тэлевізары з лішкам акупацыя: хто з гледачоў пастаўшы імя экрану, не спускаюцца пакам пачкаваць, або смажаных бананаў?

Гэты прыклад — адзін з доказаў вялікай папулярнасці тэлебачання ў Афрыцы. Але тэлевізар у Афрыцы вельмі дарагі (яго кошт роўны ў сярэднім трохгадоваму заробку рабочага), і таму месца, дзе ён стаіць, пераважна ў спевабелых культурных цэнтрах.

У Манакосе — невялікім кейітскім гарадку — менадэжкі ад Найроби — у аднаго з нямногіх уладальнікаў тэлевізара — кожны вечар збіраецца 50—80 чалавек. А ў ўгандаўскім гарадку жыхары ў складаную купілі тэлевізар, зрабілі для яго саламянную паветку, пад якой па вечарах збіраецца ўвесь квартал...

Што паказваюць «блакітныя экраны» Афрыкі? Каму яны належыць?

Гэтыя пытанні і адказы на іх не зыходзяць са старонак афрыканскага друку. Бо зрэшты ад іх залежыць вельмі многае: ці дае тэлебачанне ў Афрыцы карысць, ці працуе на незалежна афрыканскія дзяржавы, ці садзейнічае росту нацыянальнай самасвядомасці і культуры, ці можа распусціцца вост некаліфікацыя і дрэ, адцягвае ад неабходнага праблем, вучыць рабаваць, гвалціць, забіваць...

У большасці краін кантынента тэлебачанне з'явілася зусім нядаўна, у некаторых пасля заваявання дзяржаўнай незалежнасці. Аднак гэта зусім не значыць, што яго належыць дзяржаве. Выкарываючы свае сувязі, англійскія і французскія фірмы здолелі выгада разнастайныя ў сваіх былых калоніях заказы на будаўніцтва тэлестанцый, пастаўку абсталявання. Манопалізавалі яны і падрыхтоўку перадач. Так